

Sluttrapport: Litterære pusterom i bydel Nordstrand

Tiltak og målsetning

I 2023 søkte Deichman Lambertseter om midler fra Nasjonalbiblioteket til aktiv formidling i bydel Nordstrand. Målet for prosjektet var å prøve ut Shared Reading-metoden og etablere lesegrupper innad i biblioteket og utenfor.

Tiltaksmålene:

1. At flere får oppleve litteratur og lesing, uavhengig av funksjonsnivå.
2. Å utvikle bibliotekets arbeid med oppsøkende tilbud rettet mot nye målgrupper som ledd i «litteratur for alle»-oppdraget.
3. Øke leselyst blant unge, og på sikt få flere yngre til å benytte seg av bibliotekets litteraturformidlingstilbud.
4. Skape et trygt og godt rom for utveksling av meninger og erfaringer på tvers av generasjoner.
5. At bibliotekansatte bygger kompetanse og prøver ut Shared Reading som formidlingsmetode.
6. At Deichman Lambertseter øker synligheten i bydel Nordstrand.

I løpet av prosjektperioden sluttet daværende skjønnlitterær voksenformidler, heretter kalt Leselederen. Stillingen ble besatt av nåværende voksenformidler, f.o.m. 01.02.2025, heretter kalt Formidleren for å skille mellom dem. Leselederen startet og gjennomførte første del av prosjektet i 2024, mens Formidleren fullførte og avsluttet prosjektet høsten 2025. Prosjektet oppsummeres derfor i to deler.

Da søknaden ble sendt hadde Deichman Lambertseter en autorisert Leseleder i Shared Reading-metoden. I samråd med daværende seksjonsleder (2025), ble det vurdert at nåværende voksenformidler hadde nok kompetanse, kunnskap og erfaring med Shared Reading-metoden til å fullføre prosjektet selv om hen manglet offisiell kursing.

Gjennomføring

I 2024 startet «Litterært pusterom» som et fast drop-in-tilbud på Deichman Lambertseter. I tillegg kontaktet vi utvalgte målgrupper i bydelen gjennom oppsøkende virksomhet.

Tiltaket og dets målsetninger har vært i tråd med Deichmans strategi for 2021-2025 om å bidra til at Oslos befolkning skal dele livserfaring og kunnskap, oppleve mening, ideer og optimisme, samt oppdage kraften i litteraturen, sammenhenger og kunnskap. Leselederen erfarer at «Litterært pusterom» har vært en vellykket drop-in-lesesirkel. Tilbudet har komplimentert og utfyllt den etablerte ordinære lesesirkelen som har foregått månedlig over flere år.

Deichmans nåværende strategi for 2025-2028 har tre hovedmål, deriblant at «Deichman gjør litteratur og lesing viktig i Oslofolks liv». Heri kom en planlagt kompetanseheving av

litteraturformidlere, ergo fikk Formidleren gjennomført leselederkurs på nyåret 2026 og er nå sertifisert slik at hen gjenoppta tilbudet om «Litterært pusterom» i biblioteket.

I tillegg til aktiv formidling innad i biblioteket var det et mål å teste ut lesegrupper på arenaer utenfor biblioteket i bydel Nordstrand. Leselederen rettet oppmerksomheten mot elever på VGS, mens Formidleren valgte å samarbeide med Aktivitetshuset på Nordstrand for å nå en gruppe som har havnet litt utenfor samfunnet.

Midlene fra Nasjonalbiblioteket gjorde det mulig både å etablere lesegrupper i biblioteket og utenfor, samtidig som det opprettholdt den øvrige formidlingsaktiviteten i 2024. Da Leselederen sluttet i starten av 2025, ble prosjektet lagt på is et halvt års tid. Endelig gjennomføring og avslutning av prosjektet ble avviklet av Formidleren høsten 2025.

Nedenfor følger en beskrivelse av gjennomføring, målgrupper, erfaringer og måloppnåelse fra Litterære pusterom i bydel Nordstrand. Rapporten er oppsummert i to deler og beskriver henholdsvis Leselederens (Del 1) og Formidlerens (Del 2) gjennomføringer av prosjektet.

Del 1A: Litterære pusterom på Deichman Lambertseter

Leselederen gjennomførte Shared Reading under navnet «Litterært pusterom» som et månedlig tilbud på Deichman Lambertseter. Etter oppstarten i januar 2024 økte deltakernivået i takt med at tilbudet ble mer kjent og etablert. Høsten 2024 hadde vi besøk av en bachelorstudent fra Bibliotek- og informasjonsvitenskap ved OsloMet. Hen ledet to av gruppene for å få godkjent praksis til et emne om Shared Reading, noe som var lærerikt og la til rette for erfaringsutveksling.

Gruppene i biblioteket ga Leselederen mulighet til å bygge erfaring og kompetanse innenfor metoden. Det ble gjennomført én gang i måneden med en tidsramme på 1 time og 30 minutter for gjennomlesing av en novelle og et dikt. Tiden ga rom for å stoppe opp underveis, dvele ved litteraturen og diskutere innhold, assosiasjoner og refleksjoner.

Tilbudet nådde nokså bredt: Våre eldre brukere, men også studenter og yrkesaktive, har gitt tilbakemelding om at de hadde glede av tilbudet. Litterært pusterom har vært en lavterskel møteplass og et viktig påfyll for mange. Leselederen erfarte at metoden effektivt la til rette for å knytte litteraturen til folks egne liv, noe som åpnet opp for de gode, dypere samtalene på tvers av alder og bakgrunn.

Metoden åpnet også opp for formidling av smalere litteratur. Mange deltakere uttrykte at de satt særlig pris på å oppdage dikt i fellesskap, siden de ellers sjelden leser lyrikk.

Statistikk og oversikt over Litterært pusterom i biblioteket

Dato	Antall deltakere	Hva vi leste
23.01.24	2	«Labradorfiaskoen» av Margaret Atwood og «Dagene går mot vest» av Hans Børli
20.02.24	2	«Tegningene» av Roy Jacobsen og «Sjå treet» av Halldis Moren Vesaas
19.03.24	3	«Vårmelodien» av Tove Jansson og «Erklæring» av Åse Marie Nesse

16.04.24	2	«Hunter i Huskvarna» av Sara Stridsberg og «Romanske buer» av Tomas Tranströmer
21.05.24	3	«Kremtopp» av Haruki Murakami og «Pusteøvelse» av Rolf Jacobsen
18.06.24	4	«Globryllup» av Helle Helle og «Bak svingen på vegen» av Fernando Pessoa
24.09.24	9	«Katten Taubåt» av Shaun Tan (utdrag fra <i>Fortellinger fra indre by</i>) og «Brønnen» av Keven Stephens
22.10.24	10	«Dukken i gresset» av Gro Dahle og «Det barn du var skal du aldri bli» av Lars Saabye Christensen
26.11.24	8	«Vertinnen» av Roald Dahl og «Vi venner oss til mørket» av Emily Dickinson
28.01.25	8	«Writ» av Ali Smith og starten på «Endymion» av John Keats

Del 1B: Litterære pusterom på Lambertseter VGS

Parallelt med oppstarten av gruppene i biblioteket, brukte Leselederen våren 2024 på å kontakte andre som har drevet med Shared Reading for ungdom. Hen reiste til Glemmen VGS i Fredrikstad, hvor skolebibliotekarer og en norsklærer har hatt lesegrupper som en del av norskundervisningen med stort hell. Lesegruppene ved Glemmen var et prestasjonsfritt rom for elevene, og tekstene som ble brukt var ikke en del av pensum. Hensikten med lesegruppene er å vekke leselyst hos elevene, og hjelpe dem å sette ord på tanker og følelser. Det ble også satt av tid til at Leselederen fikk lese flere ganger innad i en klasse.

Våren 2024 kartla vi muligheten for et samarbeid med Lambertseter VGS. Leselederen ledet først en prøvelesegruppe med norsklærerne. Etter prøvelesegruppen ble vi enige om et tilsvarende opplegg som i Fredrikstad, altså at Shared Reading i første omgang tilbys som et prestasjonsfritt rom, som en del av norskundervisningen, for så å vurdere å starte opp en lesegruppe som en frivillig elevaktivitet eller alternativt invitere elever til biblioteket.

Samarbeidet ble iverksatt høsten 2024. Leselederen oppga frikjøpte datoer hvor norsklærerne kunne melde på klassene sine. Ved et par anledninger hendte det at skolen glemte å melde fra om manglende påmelding til oppsatte datoer hvor Leselederen allerede var frikjøpt, men disse timene fikk vi kompensert for ved å sette opp nye datoer.

Vi benyttet dobbelttimene i norsk og delte klassene i to for ikke å ha for store grupper: Leselederen leste for halve klassen mens den andre halvdel ble undervist av norsklærer, for så å bytte. Det ble dermed 16 deltakere i hver gruppe og 45 minutter til rådighet. Undervisningen ved skolen var imidlertid såpass presset for tid at det dessverre ikke lot seg gjøre å finne tid til gjentakende timer med Shared Reading innad i én klasse.

Utfordringen med denne samarbeidsformen var at Leselederen stort sett leste for nye elever hver gang, med unntak av en klasse som leselederen fikk lest to ganger for. I en hektisk hverdag hvor man skal gjennom mye i lærerplanen, er det forståelig at norsklærere ikke kan avse for mange timer, men det tar tid å bygge relasjoner og gjøre elevene trygge. Fordelen var at mange ulike elever fikk prøvd tilbudet.

En annen utfordring med Shared Reading i skolen er størrelsen på gruppene. Ideelt sett skulle man ha vært to eller flere leseledere, slik at man kunne ha delt klassene i mindre grupper. Det hadde også vært en fordel å ha tilgang på et skolebibliotek eller et annet hyggelig område for å ta

elevene ut av klasseromsettingen. Vi løste imidlertid dette ved å sette pultene sammen til et langbord, slik at alle kunne se hverandre og for at elevene likevel fikk en følelse av en pause fra ordinær undervisning.

Det var mer tidkrevende enn forventet å finne passende tekster. Vår erfaring er at tekster som ungdommen kan relatere seg til, og som ikke er for utilgjengelige, men samtidig gir nok å reflektere over, fungerer godt. Å utveksle erfaringer med Glemmen VGS og andre som har lest med målgruppen har vært verdifullt.

Til tross for noen utfordringer, er vår erfaring at Shared Reading kan fungere fint som et prestasjonsfritt supplement til norskundervisningen. Leselederen opplevde det som givende å kunne ta formidlingen ut av bibliotekrommet og få erfaring med å jobbe med en yngre målgruppe som ikke vanligvis benytter seg av formidlingstilbudene i biblioteket.

Tilbakemeldingene fra elevene og lærerne ved Lambertseter VGS var i all hovedsak positive. Flere trakk fram at de synes det var hyggelig og behagelig, og at de synes det var fint å kunne lese og prate om tekst uten å ha fokus på det analytiske.

Enkelte elever pekte på at de ikke så nytteverdien i å "bare" lese og prate om teksten, uten at teksten skulle brukes i den øvrige norskundervisningen. Mange av elevene ga imidlertid uttrykk for at de ikke leste noe særlig på fritiden; det opplevdes derfor meningsfullt for Leselederen å kunne bidra til å finne tilbake til lesegledden ved å tilby et prestasjonsfritt rom for utforskning av litteratur.

I januar 2025 tok skolen en vurdering på at det ikke var hensiktsmessig å starte med Shared Reading som en frivillig elevaktivitet, da skolen har hatt lite oppmøte på eksisterende aktiviteter. Skolen kunne heller ikke avse tid til at elevene kunne inviteres til biblioteket for å prøve Shared Reading der. Samarbeidet ble derfor avsluttet.

Statistikk og oversikt over Litterært pusterom på Lambertseter VGS

Dato	Hvem / Antall deltakere	Hva leste vi
8.5.24: Møte med norsklærerne hvor de fikk prøve metoden	Norsklærere	«Det blå huset» av Tomas Tranströmer
12.9.24	VG1, 2 grupper, 32 elever VG2, 2 grupper, 32 elever	«Rubikskuben» av Pierre Meljak
26.9.24	VG1, 2 grupper, 32 elever	«Katten Taubåt» av Shaun Tan (utdrag fra <i>Fortellinger fra indre by</i>)
10.10.24	Avlyst pga. manglende påmelding fra skolen	
25.10.24	VG1, 2 grupper, 32 elever	Kapittel 2 fra <i>I morgen, og i morgen, og i morgen</i> av Gabrielle Zevin
7.11.24	Avlyst pga. manglende påmelding fra skolen	
21.11.24	VG3, 2 grupper, 32 elever	«Auggie Wren si juleforteljing» av Paul Auster
22.11.24	VG1, 2 grupper, 32 elever	«Auggie Wren si juleforteljing» av Paul Auster
28.11.24	VG2, 2 grupper, 32 elever	«Vertinnen» av Roald Dahl
6.12.24	Avlyst pga. sykdom	

Del 2: Litterære pusterom på Nordstrand Aktivitetshus

I overgangen fra den første voksenformidleren til den andre, ble det vurdert hensiktsmessig å endre målgruppe for prosjektet. Den nye formidleren ønsket om å gi et litterært tilbud til en neglisjert gruppe, samt bygge tettere relasjon med en annen aktør i bydelen.

I mai 2025 kontaktet Formidleren stedsansvarlig på Aktivitetshuset Nordstrand for å høre om mulighetene for et samarbeid. Stedsansvarlig var svært positiv til tiltaket og vi avtalte å gjennomføre Shared Reading som en ukentlig aktivitet, hver torsdag kl. 10:00-11:00, i perioden oktober-desember 2025.

Formidlingen foregikk i oppholdsrommet på Aktivitetshuset Nordstrand. Huset har samlokaliserte omsorgsboliger for personer med psykiske utfordringer i samme bygg og er et åpent tilbud for alle som strever psykisk i bydelen. Det serveres gratis frokost, varmmat mot betaling, og arrangeres aktiviteter som kunstverksted, formingsaktiviteter og – i denne perioden – Shared Reading.

Vi valgte å kalle tilbudet for «Høytlesning» istedenfor «Lesesirkel» eller «Litterært pusterom» for å senke terskelen for deltakelse. Deltakerne besto av personer med varierende funksjonsnivå, flest i aldersgruppen 50-80 år, med innslag av personer i yngre aldersgruppe 30-50 år.

Stedsansvarlig hadde på forhånd gjort Formidleren oppmerksom på at deltakerne kunne være rastløse, komme og gå litt, virke fjerne eller oppføre seg uvanlig på grunn av mental tilstand og/eller medisiner. I samråd med stedsansvarlig landet vi på å holde seansen innenfor en ramme på cirka 45 minutt. Det var overraskende tidkrevende å finne tekster som passet det reduserte tidsformatet, men stort sett erfarte Formidleren at hen hadde gjort gode tekstvalg.

Samarbeidet var vellykket i gjennomføring og ble en veldig fin avslutning på prosjektet i sin helhet. Formidleren fikk gode tilbakemeldinger fra deltagerne og stedsansvarlig, både underveis og etter lesestundene. Tilbudet opplevdes som viktig og meningsfullt både for Formidleren og beboerne, noe begge parter gledet seg til hver uke.

Stedsansvarlig ble overrasket over at deltagere som vanligvis ikke sier så mye faktisk åpnet seg i løpet av lesestundene og deltok aktivt i samtalen. Noen var passive, andre svarte kort eller lyttet aktivt med nikk og blikkontakt. Stedsansvarlig meddelte at noen deltagere vanligvis er så rastløse at de ikke klarer å sitte stille i mer enn fem-ti minutter, men mange av disse klarte å finne roen slik at de ble sittende gjennom hele lesestunden på 45 minutter.

Formidleren erfarte at stedsansvarlig var en viktig person å ha med; hen bidro mye til at samtalen kom i gang og gikk godt. Hens tilstedeværelse bidro til å trygge og forankre den «nye» og uvante situasjonen, spesielt for dem som i utgangspunktet var litt usikre. Dette er en erfaring man kan ta med seg videre hvis man skal ha Shared Reading for en lignende gruppe. Det er lurt å ha med en person som er trygg og kjent for deltakerne, en de er fortrolige med, som kan både ivareta og utfordre dem.

Den største utfordringen på disse Shared Reading-møtene var selve rommet på Aktivitetshuset. Av sikkerhetshensyn var vi nødt til å oppholde oss der det var nok ansatte i nærheten, derfor ble det ikke gjort endringer. Oppholdsrommet på Aktivitetshuset er stort og har mange funksjoner: TV-rom, avis-rom, oppholdsrom, frokost/lunsj/middags-rom, gjennomfartsrom til andre rom.

I løpet av de fleste lesestundene ble det derfor en del forstyrrelser. Dette gjorde det krevende for deltakerne å holde fokus og fordype seg, samt utfordrende for Formidleren å holde

konsentrasjonen og samle gruppa. Hen kompenserte ved å lese ekstra høyt for å overdøve bråket i bakgrunnen, og brukte en del tid på å forklare hva som nettopp var blitt lest slik at deltagerne skulle klare å henge med på historien videre. Her var stedsansvarlig en avgjørende faktor for å samle deltagerne rundt aktiviteten. Det ble ekstra tydelig de gangene hen ikke kunne delta på grunn av andre oppgaver.

Utenom disse utfordringene, var samarbeidet med Nordstrand Aktivitetshus en utelukkende positiv opplevelse for Formidleren. Hen ble godt tatt imot og ivaretatt av stedsansvarlig, som uttrykte at det hadde vært fint for hen og deltagerne å få ukentlige, litterære besøk.

Statistikk og oversikt over Shared Reading på Nordstrand Aktivitetshus

Dato	Antall deltakere	Hva leste vi
23.10.25	0	Avlyst pga oversvømmelse
30.10.25	5	«Andungen» av Dorthe Nors og «Dans med ditt gebrokne språk» av Sumaya Jirde Ali
06.11.25	6	«Tiger i hagen» av Ari Behn og «Katten» av Olav H. Hauge
13.11.25	6	«Teltet» av Tove Jansson og «Bestemors bok» av Sadik Qaka
20.11.25	6	«Tilbake til Ganges» av Harcharan Chawla og «Syvsover» av Yahya Hassan
27.11.25	0	Avlyst pga sykdom
04.12.25	5	«Kan du finne meg» av Laura Djupvik og «Eit barn som finst» av Jon Fosse
11.12.25	5	«Hoppbakken» av Jo Nesbø og «Snø» av Olav H. Hauge

Budsjett

Prosjektet hadde et budsjett på 90 000. Det ble søkt om kr. 75 000,- til frikjøp av bibliotekpersonale for kartlegging, administrasjon og planlegging, forberedelse og gjennomføring av lesegrupper på Deichman Lambertseter og i bydelen. Resterende 15 000,- ble dekket av eget driftsbudsjett. En betjentvikar koster ca. 2 500,- per dag. Søknadssummen dekket dermed 36 arbeidsdager. Midlene gikk til å frikjøpe formidler og programansvarlig ved biblioteket, som bisto i kartleggingsarbeidet.

Søknaden ble innvilget med bevilget beløp på kr. 75000,- til bruk i 2024. Etter avtale med NB ble prosjektperioden forlenget til 2025. I tråd med spesielle føringer for tildelingen, ble tilskuddet brukt til å kjøpe fri bibliotekpersonale til aktiv formidling.

Midlene fra Nasjonalbiblioteket gjorde det mulig både å etablere lesegrupper i biblioteket og utenfor, samtidig som vi opprettholdt den øvrige formidlingsaktiviteten vår. Prosjektet har vært givende og lærerikt, og vi er svært takknemlige for støtten fra Nasjonalbiblioteket.

	Utgifter	Inntekter
Tilskudd fra NB		75000
Egeninnsats (ordinært driftsbudsjett)		15000
Administrasjon og planlegging	10000	
Kartlegging	20000	
Forberedelse og gjennomføring	60000	
Totalt	90000	90000

F. HANSEN, seksjonsleder 17/3-20
 Deichmann

